

УДК 316.2

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/2413-7979/8.7>Д. Докторова, асп.
Київський національний університету імені Тараса Шевченка, Київ

СОЦІАЛЬНА СОЛІДАРНІСТЬ У ЧОТИРЬОХ ОСНОВНИХ СОЦІОЛОГІЧНИХ ТРАДИЦІЯХ

Проаналізовано проблему визначення соціальної солідарності в структурно-функціональній, конфліктологічній, утилітарній та інтеракціоністській соціологічних традиціях. Розглянуто особливості та методологічні підходи до розуміння категорії соціальної солідарності в представників чотирьох соціологічних традицій, досліджено ключові концепції соціологів щодо розуміння явища солідарності, починаючи з XIX ст. З'ясовано, що структурні функціоналісти першими ввели до наукового обігу категорію соціальної солідарності, надавши їй широкого змісту, включаючи аналіз інституційної структури суспільства. Прихильники конфліктологічної традиції характеризують соціальну солідарність як таку, що містить конфліктність, яка виявляється в об'єднанні незможних задля революційного перетворення суспільства. Утилітарна традиція визначається ліберальними поглядами, згідно з якими раціональні інтереси працюють на благо кожного члена суспільства. Прибічники інтеракціоністської традиції наголошують на мирній особливості солідарності, яка може виявлятися у страйках і мітингах. Проаналізовано основні схожі та відмінні риси категорії "соціальна солідарність" в історичному розрізі. Визначено, що в механізмі досягнення солідарності в будь-якому суспільстві варто виділяти насильство й соціокультурні чинники, причому останні мають особливе значення в підтримці соціальної солідарності. Розкрито вузькі місця в усвідомленні поняття соціальної солідарності в межах кожної із соціологічних традицій і актуалізовано питання створення повної та цілісної теорії солідарності.

Ключові слова: соціальна солідарність, суспільство, консенсус, соціальна згуртованість, конфлікт, інтеракція, соціальний капітал, структурно-функціональна, конфліктологічна, утилітарна, інтеракціоністська соціологічні традиції.

Категорія *соціальна солідарність* належить до понятійно-термінологічного апарату соціології. Через те, що розвиток категорії відбувався протягом усієї історії соціологічної думки, це спричинило розмаїття тлумачень. Оскільки загальноприйнятого соціологічного визначення поняття соціальної солідарності немає, то пропонуване дослідження спрямоване на розгляд цього поняття в основних соціологічних традиціях. Для виконання поставленого завдання проаналізовано ключові концепції соціологів щодо розуміння явища солідарності починаючи з XIX ст. Приділяючи увагу чотирьом соціологічним традиціям як основним, у межах яких розвиток соціальної солідарності був найбільш зачутим, розглянемо структурно-функціональну, конфліктологічну, утилітарну та інтеракціоністську.

Спираючись на загальносоціологічну періодизацію, зазначимо, що перші розробки поняття соціальної солідарності були здійснені в межах структурного функціоналізму О. Контом та Е. Дюркгеймом; вони ввели цю категорію до центральних понять соціології, позначивши ним об'єктивну взаємозалежність соціальних груп і класів, а також взаємозв'язки між індивідами [Клименко, 2007: ч. 2(2), с. 69]. Найвищий ступінь розвитку та специфіку соціальної солідарності на рівні соціуму французький науковець О. Конт позначив поняттям *консенсус*. Було виділено три механізми соціальної інтеграції, що виражалися в розподілі соціальних ролей, безперервності та спільності ідей і цінностей [Труєвцева, 1994: № 11, с. 139]. За О. Контом солідарним є таке суспільство, у якого є цілісність, існує поділ праці та "спонтанна гармонія" між його різними частинами, а також злагода й альтруїзм, що переважають егоїзм. Такі погляди об'єднують О. Конта та Е. Дюркгейма, який, у свою чергу, приділяв увагу з'ясуванню природи солідарності, яка продукує певний "суспільний вид" індивідів. Дюркгейм здебільшого аналізував конкретні суспільні форми, структури й механізми солідарності [Дюркгейм, 1996, с. 432].

Для Дюркгейма соціальна солідарність є однією із основних тем його творчості. Вагому увагу він приділяв саме розподілу праці, де виділив дві головні функції, які включають забезпечення виробництва та народження солідарності. На думку соціолога, цивілізація є абсолютною цінністю, у зв'язку з чим не потрібно шукати інші функції розподілу праці, проте саме розподіл праці є найголовнішим фактором формування солідарних відносин, де кожен має

свою роль, є обмін послугами та взаємодопомога. Професійний цех є ланкою соціальної згуртованості, у якому, переспілюючи власні інтереси, люди солідаризуються. Розподіл праці втілює моральну квінтесенцію збільшення виробництва та солідарності, завдяки чому суспільство існує, є інтегрованим і рівноправним.

До зовнішнього символізуючого факту солідарності можна віднести право, яке містить різні підвиди, завдяки яким є можливість досліджувати види соціальної солідарності. Два види правових розпоряджень принципово відмінні й мають неоднакове значення в різних суспільствах. Юридичні ж права мають класифікацію репресивних і поновлювальних (реститутивних). Механічна й органічна форми солідарності відповідають двом видам санкцій. У механічній дії індивіда визначаються колективними інтересами, солідарність впливає з колективного свідомого, яке перекидає індивідуальне.

У свою чергу, органічна солідарність притаманна суспільству на стадії розподілу праці. Індивіди відрізняються один від одного, кожен має власну сферу дій, формується особистість. Під впливом Дюркгейма поняття соціальної солідарності увійшло в теоретичні здобутки соціологів, які відобразилися в теорії соціальних систем Т. Парсонса, соціальної теорії Ю. Габермаса та ін. Сучасник Е. Дюркгейма, Ф. Тьоніс аналізував суспільство у вимірі двох типів зв'язків, використовуючи поняття спільноти та суспільства. Відмінність спільноти від суспільства є різницею органічної та механічної солідарності частин, що становлять соціальне ціле. Таким чином, спільноті притаманні спорідненість, сусідство або дружба, де найголовнішим досягненням є спільне благо, а унормування відбувається за рахунок релігії чи звичаїв. У суспільстві ж основою є суспільний договір, де кожен індивід доволі егоцентричний і націлений на особисту вигоду. Соціальна солідарність у суспільстві утворюється лише за умови стороннього впливу з боку держави, у той час як соціум позбавлений внутрішніх джерел консолідації. Спільноті властива апріорна соціальна солідарність, джерелом якої є "зв'язок життєвого розвитку від народження з волею індивідів" [Тьоніс, 2005, с. 262].

Якщо Ф. Тьоніс відає перевагу волі як рушійній силі людської діяльності, звідки різні типи соціальних зв'язків і спільнот можуть утворюватися відповідно до різних типів волі, то Е. Дюркгейм був упевнений, що солідарність утворюється структурою суспільства і тому перві-

сно існує "ззовні" індивіда і згодом реалізується у вигляді внутрішніх настанов.

Т. Парсонс довершив і відкорегував здобутки своїх попередників, розробив власну макротеорію суспільства, відображенням якої стало бачення солідарності, з одного боку, об'єктивним феноменом, як соціальна система взагалі, а з іншого боку – динамічним явищем, обумовленим комплексом повсякденних взаємодій акторів, що є головною умовою стабільності та відтворення соціальної системи [Парсонс, 1998: с. 270]. За Парсонсом, солідарність у суспільстві уможливується постійним суспільним контролем над змінами як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Наявність у структурному функціоналізмі Парсонса аналітичного тандема аспекту насильства та соціокультурної компоненти стала дуальною підставою тлумачення соціальної солідарності.

Відповідно до структурно-функціоналістської традиції проблема солідарності включена в макротеорію, що дає можливість дослідити зв'язок солідарності з розподілом праці, релігією, правом і типами поселень, аналізувати інституційну структуру суспільства. Проте дана концепція є досить широкою та узагальненою й не містить деталізації.

Конфліктологічна традиція, до основних представників якої можна віднести К. Маркса та Г. Зіммеля, має досить альтернативний погляд на структуру суспільства порівняно з розглянутою вище. Е. Дюркгейм заперечував класовий конфлікт і не приймав учення К. Маркса. Для К. Маркса суспільний розвиток є постійною та невинною внутрішньою боротьбою. Розподіл класів за К. Марксом є причиною соціальних конфліктів, які в близькому майбутньому можуть зруйнувати буржуазний лад, у той час як для Е. Дюркгейма це був фактор солідаризації суспільства за принципом взаємодоповнення.

Саме марксизм у рамках конфліктологічної традиції дав класовій солідарності соціально-економічну обґрунтованість. У капіталістичному суспільстві процес розподілу праці викликає конкуренцію серед робітників, що сприяє роз'єднанню пролетаріату і призводить до його більшої експлуатації. Таким чином, з'являються стихійні виступи, що переростають у більш організовані. Детальніше такі відносини були описані Ф. Енгельсом, який наголошував, що союзи робітників та їхні страйки перетворюються на спробу робітників знищити конкуренцію. Робітники концентрують і акумулюють свої сили задля того, щоб виступати на захист своїх прав. Згодом такі союзи робітників згуртовують пролетаріат, де останній конститується як клас для себе. Отже, у конфліктологічній традиції йдеться про внутрішню класову солідарність і простежується "дружба проти третьої сторони". Маркс зробив акцент на існуванні солідарності за межами безкласового суспільства, а саме в комуністичному [Маркс, 1847].

Згідно із зазначеними особливостями марксизм містить протиставлення поглядам структурних функціоналістів, акцентуючи увагу на саморуйнівних процесах соціального розвитку, а не на самозбереженні, як у попередників, зазначаючи, що солідарність утворюється власне соціальною структурою.

На противагу поглядам К. Маркса, Г. Зіммель доповнив традицію поглядами конфлікту як структурних відносин усередині соціальної системи. Конфлікт, на його думку, уособлює солідарність та її основне джерело. Отже, усі ворожі відносини, про які йшлося в його колегі К. Маркса, є колективізуєчими. Солідаризація ж суспільства, згідно з науковцем, відбувається саме з розвитком "соціальних кіл". На перший погляд непроста концепція містить досить прості ідеї про життя індивіда в

межах спільнот, у яких він є членом і носієм солідарностей. З плином часу й розвитком солідарності первинної групи заміщуються солідарностями, що містять спільності у схильностях, здібностях, діяльності, інтересах і засновані на відносинах змістовного порядку. Утворюються такі собі нові кола, які перетинають існуючі, тому індивід має систему солідарностей, які так чи інакше його формують. Зіммель підкреслював, що незважаючи на те, що солідаристські відносини мають переважно індивідуальний характер і базуються на індивідуальних діях, сама природа усупільнення, асоціації з іншими така, що не дозволяє окремій людині обмежуватися в її діяльності безпосереднім особистим інтересом, а скоріше змушує прагнути до задоволення останнього в союзі з іншими. Автор вивів поняття суспільства через взаємодію, у якій діяльність заради власних цілей сприяє одночасно цілям інших. Говорячи про внесок Г. Зіммеля, слід зазначити, що він вбачав причину появи солідарності у ворожості, знайшов структурний зв'язок між конфліктом і солідарністю, сформулював ідею множинності солідарностей, що стало поштовхом до розвитку цього феномена. Солідарність і конфлікт виявляються двома головними формами індивідуального цілепокладання та волевиявлення, що об'єднують людей у суспільство [Зіммель, 1996: т. 2, с. 301].

Егоїстичність як головний мотив, що зумовлює співпрацю індивідів, солідарність, а також суспільний лад у цілому, є уявленням науковців раціонально-утилітарної традиції. Дана традиція є відображенням теорій соціального договору, яскравим представником якої можна вважати Г. Спенсера. Для Г. Спенсера утворення соціальної солідарності насамперед відбувається за рахунок зовнішнього для індивідів впливу з боку держави. Соціолог наділяє державу функцією забезпечення існування індивідів і підтримки їхньої свободи, виділяючи військове та промислове суспільство. Проте Спенсер приділяє дослідницьку увагу соціальній солідарності саме в промисловому суспільстві, інколи застосовуючи термін "промислова солідарність". На його думку, така солідарність виникає автоматично на основі індивідуальної свободи в комунікативних зв'язках, свободи ініціативи та можливості вільно здійснювати комерційні операції [Клименко, 2007: № 2(20), с. 69]. Головною метою створення суспільства є співпраця. Звідси акцент робиться на кооперації як такій, без якої неможливе існування суспільства. Спенсер дав чітку характеристику військового типу суспільства, де контроль, примус і централізація управління з боку держави не сприяють, а подавляють соціальну солідарність [Spencer, 1876].

Загалом можна говорити про основну ідею даної традиції, що відображає акт укладання договору в основі суспільного ладу, розділяючи його на природний стан і стан соціального буття. Головним недоліком природного стану є невпорядкованість людських взаємин, що покликало людей до укладання суспільного договору, який став першоосновою організованого співжиття.

Завдяки розвитку теорії обміну та теорії соціального капіталу були здобуті додаткові знання про солідарність. Дж. Хоманс змістив увагу з аналізу солідарності через соціальну структуру, як було у структурно-функціоналістській традиції, на взаємодію індивідів [Хоманс, 1984: с. 82]. На думку автора, в основі солідарності лежить обмін послугами й винагородами, а найвищою є соціальне схвалення. Він відкрив власний закон, який відображає зв'язок і схожість людей, що більше взаємодіють між собою, і окреслює значення регулярної взаємодії для формування солідарності.

У теорії обміну Г. Блумер описує соціальну солідарність як динамічний і негарантований стан соціальних взаємодій, який вимагає постійної підтримки з боку всіх учасників інтеракційного процесу. Він підтримував ідею щодо основної інтегративної ролі, яка полягає у взаємодії індивідів, що виконують спільні дії та близькість яких забезпечує консолідацію соціуму.

У межах інтеракціоністської теорії неможливо не згадати визначного соціолога Н. Лумана, який також досліджував солідарність, хоч у його працях частіше зустрічається поняття *інтерація*. Солідарність виникає у спільнотах, а вони неможливі без інтеракції, проте ототожнювати ці два поняття не варто. За автором, у сучасному світі ідеологія солідарності складається з урахуванням її протистояння індивідуалізму, і солідарність уміщує настанову індивідів, які незадоволені індивідуалізмом.

Теорія соціального капіталу характеризується відкриттям доступу до ресурсів, які є в розпорядженні учасників, через участь у мережах соціальної взаємодії. П. Бурдьє вбачає основи соціальної солідарності у створених домінуючою групою та індукованих на решту суспільства символічних комплексах, які є складноструктурованими як за змістом, так і з урахуванням когнітивних особливостей людей. Автор знімає традиційну дихотомію насильства й символічного комплексу, які окреслюються в основі солідарності представниками класичної соціології, і пропонує напрям до синтезу дихотомій у розумінні конструювання соціальної солідарності. На його думку, саме солідарні групи та спільноти є джерелом соціального капіталу, і лише перебуваючи в цих групах, індивіди отримують доступ до нього. Теорія соціального капіталу відкриває інший бік солідарності, показуючи її прикладний аспект, який досягається шляхом співробітництва, взаємодопомоги, реалізації власних інтересів.

Інтеракціоністи, на кшталт Ч. Кулі та Г. Міда, звертали увагу більше на солідарність як таку, що містить внутрішньогрупові відносини та впливає на формування особистості [Кулі, 1994: с. 179; Мид, 1994: с. 122]. Ч. Кулі, на противагу Е. Дюркгейму та Ф. Тьонісу, розглядав специфіку солідарності в різних типах соціальних груп, а не типах суспільств. Він розрізняв первинну та вторинну групи, приписуючи першій провідне значення в соціалізації індивіда й функцію надавання досвіду соціальної єдності та підтримки родинних зв'язків, дружби й сусідства, яким притаманний тісний зв'язок та/або співпраця. Щодо вторинної групи, то вони притаманні дорослим і найчастіше засновані на співпраці, знеособлені, не мають емоційного зв'язку, функціонально взаємодіють і формалізовані, проте можуть вміщувати стосунки, які бувають у первинних групах. Г. Мід, у свою чергу, продовжив ідею щодо кооперації в межах солідарності, проте удосконалив ці погляди власною концепцією *узагальненого іншого*. Солідарність є безперервним діалогом власного "Я" індивіда із узагальненим іншим.

Проводячи зріз досягнень вищезазначених соціологів, можна дослідити солідарність у всіх можливих вимірах. Отже, для О. Конта та його однодумців основним дослідницьким питанням була солідарність у соціальній системі та її відображення у вигляді соціальної інтеграції. Тому в Е. Дюркгейма солідарність пов'язана в першу чергу з розподілом праці. Марксистки зробили наголос на дихотомії солідарності та конфліктів, вона функціонує як об'єднання неможливих із метою революційного перетворення суспільства, у той час як Спенсер і однодумці відобразили солідарність зсередини, приділяючи увагу обміну й розподілу ресурсів. Інтеракціоністи робили акцент на солідарності в різних соціальних

групах, їхній можливій ідентичності, наголошуючи на тому, що солідарність не може призвести до революції, а виявляється лише в мітингах і страйках. Проте, виходячи із зазначених розробок, не можна стверджувати про вичерпність, різнобічність, послідовність і глибину отриманих знань у межах дослідження солідарності, що пояснюється відмінностями в методології та концептуальною неузгодженістю. Актуальним питанням залишається створення повної та цілісної теорії солідарності.

Отже, соціальна солідарність є саме тим поняттям, яке відіграло значну роль у спробах соціологів відповісти на запитання про те, як може існувати суспільство. Узагальнюючи проаналізовані погляди й підходи, можна стверджувати, що в механізмах досягнення та підтримки соціальної солідарності в будь-якому суспільстві варто виділяти насильство і соціокультурні чинники, які можуть відігравати домінуючу роль у досягненні солідарності, а в підтримці стану соціальної солідарності особливе значення мають соціокультурні чинники. Моделі соціальної солідарності можуть бути різними в конкретних суспільствах, вони відповідають певному модусу суспільно-економічних відносин і моралі, можуть розрізнитись у найзагальнішому вигляді опозиційними параметрами традиційного і сучасного суспільства. Проблема соціальної солідарності також безпосередньо пов'язана з проблемою конструювання та відтворення соціальної системи. Звідси випливає, що будь-яке суспільство можливе тільки за наявності певного рівня соціальної згуртованості, що визначає також ступінь його життєздатності. Солідарність на підставі громадянського суспільства стала провідним трендом розвитку даного феномена в сучасних суспільствах.

Автор підтверджує, що немає ніяких відомих конфліктів інтересів, пов'язаних із цією публікацією, і не було ніякої фінансової підтримки для цієї роботи, яка могла б вплинути на результати. Автор також підтверджує, що була приділена належна увага захисту інтелектуальної власності, пов'язаної з цією роботою, і що немає ніяких перешкод для публікації, у тому числі термінів публікації щодо інтелектуальної власності.

Ця публікація є звуженою й доопрацьованою версією частини дисертаційної роботи авторки. Авторські права не порушуються, дотримані етичні вимоги під час підготовки статті. Особливу подяку автор висловлює своєму науковому керівнику, професору, доктору соціологічних наук Куценко О. Д., яка посприяла підготовці статті.

Список використаних джерел

1. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда / Э. Дюркгейм. – М.: Канон, 1996. – 432 с.
2. Зиммель Г. Социальная дифференциация // Избранное / Г. Зиммель; пер. с нем.: в 2 т. – М.: Юрист, 1996. – (Лики культуры). – Т. 2. Созерцание жизни. – С. 301–465.
3. Клименко М. І. Соціально-філософське осмислення поняття "соціальна солідарність": теоретичні витоки і практики дослідження / М. І. Клименко // Вісн. НТУУ "КПІ". Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. праць. – 2007. – № 2(20). – Ч. 2. – С. 69–72. – Бібліогр.: 10 назв.
4. Кулі Ч. Первичные группы / Ч. Кулі // Американская социологическая мысль: тексты / под ред. В. И. Добренкова. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – С. 179–182.
5. Маркс К. Нищета философии [Електронний ресурс] / К. Маркс. – 1847. – Режим доступу: <http://www.esperanto.mv.ru/Marksismo/Misere/index.html>
6. Мид Дж. Азия / Дж. Мид // Америк. социол. мысль: тексты / под ред. В. И. Добренкова. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – С. 122–128.
7. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс; пер. с англ. Л. А. Седова и А. Д. Ковалева; под ред. М. С. Ковалевой. – М.: Аспект Пресс, 1998. – 270 с.
8. Труевцева С. С. Трактовка консенсуса у О. Конта / С. С. Труевцева // Социс. – 1994. – № 11. – С. 139–141.
9. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство: основні поняття чистої соціології / Ф. Тьоніс; пер. з нім. – К.: Дух і Літера, 2005. – 262 с.

10. Хоманс Дж. Социальное поведение как обмен / Дж. Хоманс // Современная зарубежная социальная психология. – М. : Изд-во Моск. гос. ун-та, 1984. – С. 82–91.

11. Spencer H. Political Institutions [Електронний ресурс] / Н. Spencer. – 1882. – Режим доступу: <http://oll.libertyfund.org/title/1336/54801>.

References [transliterated]

1. Durkheim E.(1996) *The division of labor in society*. 1st ed. Moskva: Kanon. [in Russian]
2. Simmel G.(1996) *On Social Differentiation* Yzbrannoe. 1st ed. Moskva: Yuryst. [in Russian]
3. Klimenko M.(2007) Social and philosophical understanding of the concept of "social solidarity" theoretical origins and practice of research. *Visnyk NTUU "KPI". Filosofiya. Psykholohiya. Pedahohika : zbirnyk naukovykh prats'*, 2(2), 69-72. [in Ukrainian]
4. Cooley Ch.(1994) *Primary Groups* 1st ed. Moskva: Amerikanskaya sotsiologicheskaya mysl' : teksty / pod red. V. I. Dobren'kova. [in Russian]

5. Marx K.(1847) *The Poverty of Philosophy* *Esperanto.mv.ru*, Available from: <http://www.esperanto.mv.ru/Marksismo/Misere/index.html> (accessed 01 April 2017). [in Russian]

6. Mead G.(1994) *Asia*.1st ed. Moskva: Amerikanskaya sotsiologicheskaya mysl' : teksty / pod V. I.Dobren'kova. [in Russian]

7. Parsons T.(1998) *The system of modern societies* / Per. s angl. L.A.Sedova i A.D.Kovaleva. Pod red. M.S.Kovalevoy. 1st ed. Moskva: Aspekt Press. [in Russian]

8. Truyevtseva S. (1994) *The interpretation of consensus by O. Kont.* Sotsis, 11, 139-141. [in Russian]

9. Tönnies F.(2005) *Community and Society*:basic concepts of pure sociology: per. s nim.. 1st ed. Kyiv: Dukh i Litera. [in Ukrainian]

10. Homans G.(1984) *Social Behavior as Exchange*. *Sovremennaya zarubezhnaya sotsyal'naya psikhologiya*, 82–91. [in Russian]

11. Spencer H. (1876) *Political Institutions*, being Part V of the Principles of Sociology – Online Library of Liberty. *Oll.libertyfund.org*. Available from: <http://oll.libertyfund.org/title/1336/54801> (accessed 15 May 2017).

Надійшла до редколегії 02.04.17

D.Dokorova, PhD student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SOCIAL SOLIDARITY IN FOUR MAJOR SOCIOLOGICAL TRADITIONS

This article includes definition analysis of social solidarity in structural and functional, conflict, utilitarian and interactional sociological traditions. The Author uses methodological approaches for better understanding of the social solidarity category among the representatives of four sociological traditions and observes key sociological conceptions starting from the early 19th century. It is stated, that structural functionalists were first to introduce the category of social solidarity and added broad sense to it including analysis of society's institutional structure. Conflict theory followers assume, that social solidarity includes conflict, which takes place when rebels unite to perform revolutionary change. Utilitarian tradition has liberal views in its core, claiming that rational interests work in favor of each member inside the society. Followers of interactional tradition strengthen the aspect of peace as solidarity's key feature, which could work out as strikes and meetings. Article also provides analysis and uncovering of the major similar and distinction features of social solidarity category in historical context. The Author summarized views and approaches, stating that violence and sociocultural factors are in core and should be highlighted in mechanism of reaching and maintenance of social solidarity in any society. Sociocultural factors could be used on their own for social solidarity maintenance. Article indicates weak points in social solidarity perception by each sociological tradition and rises again the question of creating the full and solid solidarity theory.

Keywords: social solidarity, society, consensus, social cohesion, conflict, interaction, social capital, structure-functional, conflict, utilitarian and interactional sociological traditions.